

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

והגדת לבנך - ענייני חינוך

שיחת הדרכה וש"ת בכינוס מנהלי התתי"ם, אדר ב' תשע"ט

וגם יש לחנך לכיבוד אב ואם, שזה דבר חשוב מאד הנוגע לילדים, לכבד את ההורים, לא לדרוש מהם דרישות, ולא להרגיזם.

יש הרבה ילדים שדורשים דרישות מההורים, ומרגישים "זה מגיע לי", ולפעמים גם מרגיזים את ההורים בשביל זה, כפי שאמר לי פעם ילד אחד: אני ארגיז את אבא ואז הוא ייתן לי... כך טבע הילדים, שמנצלים את האהבה של ההורים. אבל זה נגד כיבוד אב ואם, שהיא מצוה גדולה מעשרת הדיברות, וצריכים לדעת שעל כל מצוה יש גן עדן ועל כל חטא יש גיהנום. זהו בנוגע למידות טובות.

חינוך לאהבת תורה

ויש עוד דבר בנוגע לדרך הלימוד, איך מחנכים ילדים לאהבת תורה, חושבני שזה דבר שצריך הרבה תיקון. הנה כשאומרים שיעור, יש מצוינים בעלי כישרונות שמבינים מהר, ויש בינוניים, ויש חלשים, וצריך שכולם ייצאו עם סיפוק ותועלת מהשיעור.

והדרך היא לומר את השיעור ברמה שהמצוינים יבינו לבד את ההמשך, ואם הרב שואל שאלה, יוכל המצוין לומר מעצמו את התירוץ, ואמנם הוא שותק ומחכה בדרך ארץ ואינו עונה, אבל אחר כך כששומע את התירוץ הוא נהנה, שגם הוא מעצמו חשב על זה, ומקבל עידוד מזה. והבינוני אמנם לא יבין את התירוץ מעצמו, אבל לאחר שישמע מהרב ויתאמץ קצת יוכל להבין, ובסופו של דבר עם קצת מאמץ יבין את כל השיעור, בשעת השיעור או בחזרה. והחלש שהוא ברמה יותר נמוכה, צריך שיוכל להבין לכל הפחות חלק מן השיעור, וכאשר הוא מבין חלק זה גם כן סיפוק בשבילו, שקיבל משהו מהשיעור.

ובאופן כזה המצוינים מרגישים הרגשה מאד מצוינת, והבינוני גם כן מרגיש טוב, שהוא יודע ומבין את השיעור, וגם החלש מרוצה שקיבל משהו מהשיעור, ויוצא עם עידוד ומרץ להמשיך ללמוד.

אבל אם אומרים שיעור ברמה יותר גבוהה, שהמצוין צריך להתאמץ ומבין רק בקושי, והבינוני לא מבין את כל השיעור, והחלש לא מבין כלום, הם נשברים, כי הרב אומר שיעורים כל כך טובים ויפים והם מרגישים שאינם שייכים לזה, שאינם במדרגה הזאת ואינם יכולים להבין את זה, ומתייאשים! וזו בעיה גדולה מאד שיש שאומרים שיעורים ברמה גבוהה מדי, והתלמידים מרגישים זה לא בשבילנו ואיננו יכולים להגיע לרמה כזאת - והם באמת לא יכולים.

שמעתי שגם הנשירה שיש בזמנינו, רח"ל, מתחילה בכיתות הגבוהות בחדרים, אם מלמדים שיעורים קשים יותר מהרמה של התלמידים יש שנשברים ומתייאשים, ומזה מתחילה כל הירידה, וזה תלוי במלמדים, שאם אומרים שיעורים ברמה גבוהה יותר מכוחם של התלמידים, זה לא טוב בשבילם, וגורם לתוצאות לא טובות, כי הם מרגישים שאינם יכולים והשיעורים לא בשבילם.

אך כאשר מחנכים לפי כוחם של התלמידים יש להם טעם ומתיקות בלימודם, כפי שעומד בזיכרוני ששמעתי פעם ממרפסת הבית כאן ילד שיושב ולומד בבית הכנסת ממול, וחזר על הגמרא בקול בנעימות ומתיקות מיוחדת במינה, כי יש מתיקות בדברי תורה! ובפרט בחזרה, שזה גם כן דבר חשוב מאד, לחזור על מה שלומדים, כל חזרה יש בה

חינוך ליראת שמים ומורא מקדש

מנהלי החדרים יש להם הרבה ניסיון, ואף על פי כן, ישנם דברים הצריכים חיזוק. ונפתח בדבר אחד שרצינו לעורר כעת, בענין מורא מקדש. יש הלכות בשולחן ערוך ובמשנה ברורה איך מתנהגים בבית הכנסת, שהוא מקום קדוש, מקדש מעט, וצריכים להתנהג בו במורא, ולדעת היראים דין קדושת בית הכנסת הוא מדאורייתא, כמו בית המקדש ממש, ומי ששובר אבן מבית הכנסת עובר בלאו דאורייתא "לא תעשו כן להשם אלוהים" כמו בבית המקדש, וממילא גם כל ההנהגה בבית הכנסת צריכה להיות במורא מקדש, ביראה וברצינות בלי קלות ראש, ולא לדבר שם דברים בטלים.

וצריכים לחנך גם את הילדים לזה, שבמקום קדוש צריכים להתנהג ברצינות ובמורא מקדש. שייך דבר כזה בחינוך, אך צריכים שגם ההורים יתנהגו כך, כי אם ילד רואה את אביו שאינו מתנהג במורא מקדש, הרי הוא לומד ממנו ומתנהג כמותו, וצריכים להשפיע גם על ההורים והמלמדים שגם הם יתנהגו במורא מקדש, כי הילדים רואים אותם בבית הכנסת ומושפעים מהם.

ובכלל, ילדים יש להם יראת הרוממות מהמלמדים, לא כל המלמדים מבינים זאת, שיש לילדים יראת הרוממות מהם, אבל כך המציאות, ולכן המלמד צריך להתנהג כמו אדם מורם מעם.

ויש לחנך את הילדים שיידעו שיש גיהנום ויש גן עדן, על חטא יש גיהנום ועל מצוה יש גן עדן, ואין לחשוש שזה יזיק משהו לבריאות, כי יראת שמים לא מזיקה לבריאות, ואדרבה כתוב (משלי י, כז) יראת השם תוסיף ימים, ובכוכבי אור להגריי בלאזר האריך בזה.

ופעם אמר לי אחד שרואים את טבע האדם בכתב ידו, וניתן לראות אם יש לו טבע של פחדן, אבל יראת שמים לא רואים בזה, כי היראה היא למעלה מן הטבע, ואינה שייכת לטבע הגוף.

וכאמור, צריכים לחנך את הילדים שתהיה להם יראת שמים, ולא ידברו דברים בטלים בבית הכנסת, וגם התפילה עצמה, להתפלל ברצינות, ומתוך הסיוד, תפילה בעל פה היא עם פחות כוונה, ותפילה מתוך הסיוד היא בכוונה אחרת, וידוע מהגר"א שאמר רמז לזה מהפסוק במגילת אסתר (ט, כה) "אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה" שכשאומרים את התפילה עם הספר - מתוך הסיוד, אזי התפילה היא בכוונה בלי מחשבות רעות, ואמנם לא כולם כך, אבל הרבה בני אדם זה טבעם, שבתפילה מתוך הסיוד מכוונים יותר.

זהו מה שנוגע להנהגה בבית הכנסת ומורא מקדש.

חינוך למידות טובות וכיבוד הורים

ועוד צריכים לחנך את הילדים למידות טובות, שלא יהיו ביניהם ייחוסים ומריבות, ויתנהגו במידות טובות, שכל אחד יכבד את השני, ותהיה ביניהם אהבת הבריות, שזו מצוה דאורייתא (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך, ולהיפך שנאת הבריות זה חטא חמור, לא תשנא את אחיך בלבבך (שם יז), וצריך שגם הילדים יידעו שיש חטא של שנאת הבריות, וכן פגיעה באונאת דברים זה חטא, לא תונו איש את עמיתו (שם כה, יז), וזה חמור יותר מאונאת ממון (ב"מ נח, ב), ויש גיהנום על זה, גם ילדים קטנים צריכים לדעת מכך!

מתיקות וגם מוסיפה הבנה, ההבנה מתחזקת על ידי החזרה, כשחוזרים על אותו הדבר, מקבלים עוד הבנה בחזרה.

וצריכים קודם לחזור ולשנן את פשטות הדברים, כמו שאמרו (שבת סג, א) ליגמר והדר ליסבר, ויותר מזה אמרו (ע"ז יט, א) אף על גב דלא ידע מאי קאמר, היינו שגם אם אינו מבין את פירוש המילים, צריך לחזור על המילים כדי לדעת אותם, ואחר כך יתחיל להבין.

מבחנים – לעידוד התלמידים

וכשעושים מבחנים, מטרת המבחנים היא לא כדי לדעת את רמת התלמידים, אלא לעודד אותם! שיראו שהם יודעים ויתחזקו מזה. לכן יש לעשות מבחנים המתאימים לרמת התלמידים שיוכלו לענות עליהם, ואמנם לפעמים יש תלמיד יוצא מן הכלל, שמתעצל, וצריכים לתת לו תוכחה, אבל בדרך כלל מטרת המבחנים היא לעידוד, שאחרי המבחן יראה שהוא יודע וזה נותן מרץ להמשיך הלאה ללמוד.

ומעשה שהיה בילד שגמר כיתה ח' ולא היה מתאים לשיבה קטנה, והעבירו אותו ללמוד שוב כיתה ח' בחיידר אחר, ושם היה מלמד פיקח מאד, שבמבחנים היה נותן לכל הכיתה עשר שאלות, ולאחר תלמיד נתן רק שאלה אחת, ובחר שאלה שידע כי התלמיד יוכל לענות עליה, ובאמת הוא ענה על השאלה וקיבל ציון מאה, כי זה היה כל המבחן בשבילו והוא נבחן רק על שאלה אחת, ואחר כך במשך השנה הוסיף לו המלמד עוד שאלה ועוד שאלה לפי כוחו, עד שבסוף השנה נהיה ככל הילדים, ונכנס לשיבה קטנה בלי "פרוטקציה", כיון שקיבל ביטחון עצמי. וביטחון עצמי זה דבר חשוב מאד בחדרים.

וכן בשיבות קטנות, חשוב מאד לפני ששולחים לשיבה קטנה, לדעת איזו רמה יש בשיעורים שם, וצריכים לשלוח לשיבה שהילד ישמח ויהיה מאושר ויקבל עידוד שם, ולא להיפך.

ועוד דבר הנוגע לפורים. שמעתי מאנשי חינוך כי יכול להיות ילד שכל השנה מקבל חינוך לרצינות, אהבת תורה, ויראת שמים, וכל המעלות, ובפורים כשהוא יוצא לרחוב הוא יכול להפסיד את הכל, כי בפריקת עול וקלות ראש מאבדים את הכל, וכל ההשפעה עלולה לרדת ח"ו. לכן חשוב מאד להשגיח על הילדים בפורים שלא תהיה פריקת עול, ואמנם קצת קשה להשגיח על זה, אבל אין ברירה.

ועוד יש לעורר, ולחנך גם את הילדים לזה, שפורים הוא גם כן זמן שצריכים ללמוד בו, ואין היתר לביטול תורה בפורים, גם הילדים צריכים לדעת שיש איסור ביטול תורה! ואמנם הלימוד עצמו צריך להיות עם הנאה, מתיקות והתעניינות, אך יחד עם זה יש לדעת שיש איסור ביטול תורה, כל השנה וגם בפורים.

ובאמת בשביל כך חשובה מאד הדוגמא האישית, שיראו בבית שאין ביטול תורה, והאבא יושב ולומד ונזהר מביטול תורה, אבל אם רואים בבית שהאבא מזלזל בביטול תורה זוהי בעיה, כי הילד מושפע מזה, וצריך השפעה הפוכה שלא יתחשב במה שהוא רואה בבית. לכן צריכים באמת גם שיחות חינוך להורים...

שאלה: איך מחנכים את הילד במקרה כזה, וכי מסבירים לו נגד האבא חס ושלום?

תשובה: יש ללמד זכות על האבא, שהוא שוגג, או שהוא עסוק ואין לו זמן...

שאלה: דיברו קודם על המבחנים שהם לעידוד. יש גם נושא של תעודות...

תשובה: תעודות זה גם כן אותו הדבר, גם בתעודות צריך עידוד, שלא יישברו, שלא יגרום לייאוש.

שאלה: לכאורה אם נותנים לילד ציון יותר ממה שמגיע לו בשביל לעודד אותו, הוא יכול להבין שאפשר גם בלי להשקיע לקבל ציון טוב. ילד צריך להבין שיש מחיר, והוא צריך "לשלם" בשביל ציון טוב...

תשובה: כמובן. רק ילד שלא אשם צריך עידוד. בסיפור שהזכרנו עם הילד שקיבל שאלה אחת במבחן, הוא לא היה אשם, כי הרמה הייתה מדי גבוהה בשבילו, אבל אם הוא מתעצל באמת זה ענין אחר.

שאלה: צריכים לדאוג שבכל מבחן התלמיד יקבל ציון טוב?

תשובה: תלוי, אם הוא מתעצל לא, אם הוא מתעצל צריך תוכחה, אבל אם הוא לא אשם, והוא עושה לפי כוחו, מגיע לו עידוד.

שאלה: אם כן צריכים לבדוק, אם קרה משהו בבית או שהילד אינו בעל כישרון – צריכים לעודד, אבל אם הוא סתם עצלן לא.

תשובה: כן, נכון.

שאלה: וגם בתעודות אפשר לעשות כך, שמי שהוא עצלן יקבל ציונים לא כל כך טובים?

תשובה: בתעודות זה בושה יותר מדי, עונש יותר מדי גדול.

שאלה: יש שכותבים בתעודות את הציון האמיתי, אבל כותבים גם מילים חמות על המאמץ שהוא השקיע, וזה מספק את הילד, שהוא יודע את הדרגה שלו ויודע גם שמעריכים את המאמץ...

תשובה: העיקר שירגיש טוב, שהילד ירגיש הרגשה טובה. יש הרבה שיטות איך לעשות את ההרגשה הטובה, רק צריכים לחשוב על זה, שהמחנכים יחשבו איך לעשות את זה.

שאלה: אמרו בשם רבינו כי התשובה לחילול הקודש של הרפורמים בכותל זה לחזק אצלנו את הנושא של מורא מקדש...

תשובה: נכון.

שאלה: באנו לשמוע איך להכניס את הנושא הזה בחדרים.

תשובה: צריכים לדבר עם הילדים על הזכות הגדולה שיש למי שנוהר בזה, ומאידך חומר החטא למי שמוזלזל. לדבר גם על הזכות וגם על החטא. אפשר לעתים קרובות לדבר על זה, שהמלמדים או אפילו המנהלים ידברו על זה.

שאלה: לדבר על החטא פירושו להפחיד עם הגיהינום?

תשובה: כן, שזה זלזול בקדושת בית הכנסת, יש הלכות בשולחן ערוך ובמשנה ברורה...

שאלה: השאלה היא אם אומרים לילדים דבר כזה שיש גיהינום, האם זה לא יכול לגרום להם לסייט וכדומה?

תשובה: לא, לא, זה דברים חדשים... יראת שמים לא מזיקה!

שאלה: האם להגיד לילדים שאם אנו מתחזקים זה ישפיע שגם בכותל לא יהיה חילול?

תשובה: לא להגיד פרטים, רק לומר שאנו משפיעים, מה שאנו מתחזקים משפיע על כל הציבור. יש גם איגרת של החזון איש (ח"ג סב) שבעל תורה אמיתי משפיע על כל הסביבה, מי שהוא בעל מדרגה משפיע, כל מי שיש לו איזה מדרגה משפיע על אחרים.

שאלה: האם לדבר על זה בצורה מאורגנת או לעשות מבצע מיוחד לאלו שעושים איזה חיזוק לתקופה שלא לדבר דברים בטלים בבית המדרש או בשעת התפילה?

תשובה: צריך לדעת אם יש הוראות קודמות מהגדולים על מבצעים.

שאלה: החיסרון במבצע שאחרי המבצע כל החיזוק נופל...

תשובה: נכון. זה חיזוק זמני ולא יציב. יש גמרא (ע"ז י, ב) בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת, וביאר המהרש"א שרבי בכה מפני שזו מדרגה נמוכה לקנות עולמו בשעה אחת, שזה חיזוק זמני ולא יציב. מו"ר הגה"צ ר"א דסלר זצ"ל אמר פעם שכל מקום שמוזכר בש"ס קונה עולמו בשעה אחת, מיד אחר כך מת, שאם היה ממשיך לחיות היה יורד ממדרגתו ולא היה עומד בה...

שאלה: וכיצד ראוי לעשות למעשה?

תשובה: עדיף בלי מבצעים, אגב אורחא לדבר ולעורר על חשיבות הדבר, ולאט לאט זה ישפיע.

שאלה: אולי להכניס בדפי קשר שההורים מדווחים לחיידר סעיף של מורא מקדש?

תשובה: יכול להיות.

שאלה: אולי זה ישפיע גם על ההורים...

תשובה: נכון, זה משפיע, ידוע שיש ילדים שהתחילו ללמוד הלכות וזה השפיע גם על ההורים.

שאלה: יש ספרים מיוחדים על מורא מקדש, האם ללמוד עם התלמידים בספרים או רק לדבר בכיתות?

תשובה: הרי יש משנה ברורה, הלכות בית הכנסת, כל ההנהגה של בית הכנסת, ואולי אפשר גם בספרים, כל מנהל יעשה כהבנתו.

שאלה: אם יש סדר לימוד קבוע זה נמשך כל הזמן, אבל אם זה רק התעוררות, במשך הזמן זה נחלש ושוכחים לדבר על זה.

תשובה: בודאי יש חשיבות לסדר לימוד, אבל סדר לימוד מיוחד על מורא מקדש...? צריכים לדבר ולעורר על זה לעתים קרובות, ובמשך הזמן מתרגלים ומתחנכים לזה.

שאלה: מאיזה כיתה להתחיל לדבר על מורא מקדש ותפילה?

תשובה: ילד שמתפלל, שידוע להתפלל.

שאלה: מאיזה גיל לקחת ילדים בשבת לבית הכנסת? לפעמים ילד חווה את הבית הכנסת כמקום שצריך להעביר בו את הזמן...

תשובה: כשהוא לא יפריע, אם הוא לא מפריע.

שאלה: האבא יכול לוותר על חלק מהיראת שמים שלו בשביל החינוך?

תשובה: זה לא יראת שמים, זה לא נקרא לוותר על היראה.

שאלה: אפילו שהוא לא מקבל את ההרגשה של מורא מקדש?

תשובה: לא משנה, הוא מבין, הוא רואה אנשים רציניים, ומקום רציני, וגם קדושת בית הכנסת משפיעה, מקום קדוש משפיע.

שאלה: האבא יכול לוותר על חלק מהיראת שמים שלו בשביל החינוך?

תשובה: זה לא יראת שמים, זה לא נקרא לוותר על היראה.

שאלה: גם אם הוא עדיין לא בא בשביל להתפלל?

תשובה: כן, אם הוא בר דעת, תלוי באיזה גיל, אם הגיע לחינוך משהו והוא כבר רציני, בגיל ארבע בדרך כלל כבר מבינים משהו.

שאלה: האבא יכול לוותר על חלק מהיראת שמים שלו בשביל החינוך?

תשובה: זה לא יראת שמים, זה לא נקרא לוותר על היראה.

שאלה: גם אם הוא עדיין לא בא בשביל להתפלל?

תשובה: כן, אם הוא בר דעת, תלוי באיזה גיל, אם הגיע לחינוך משהו והוא כבר רציני, בגיל ארבע בדרך כלל כבר מבינים משהו.

שאלה: האבא יכול לוותר על חלק מהיראת שמים שלו בשביל החינוך?

תשובה: זה לא יראת שמים, זה לא נקרא לוותר על היראה.

שאלה: גם אם הוא עדיין לא בא בשביל להתפלל?

תשובה: כן, אם הוא בר דעת, תלוי באיזה גיל, אם הגיע לחינוך משהו והוא כבר רציני, בגיל ארבע בדרך כלל כבר מבינים משהו.

שאלה: האבא יכול לוותר על חלק מהיראת שמים שלו בשביל החינוך?

תשובה: זה לא יראת שמים, זה לא נקרא לוותר על היראה.

שאלה: גם אם הוא עדיין לא בא בשביל להתפלל?

תשובה: כן, אם הוא בר דעת, תלוי באיזה גיל, אם הגיע לחינוך משהו והוא כבר רציני, בגיל ארבע בדרך כלל כבר מבינים משהו.

שאלה: האבא יכול לוותר על חלק מהיראת שמים שלו בשביל החינוך?

תשובה: זה לא יראת שמים, זה לא נקרא לוותר על היראה.

שאלה: גם אם הוא עדיין לא בא בשביל להתפלל?

תשובה: כן, אם הוא בר דעת, תלוי באיזה גיל, אם הגיע לחינוך משהו והוא כבר רציני, בגיל ארבע בדרך כלל כבר מבינים משהו.

שאלה: האבא יכול לוותר על חלק מהיראת שמים שלו בשביל החינוך?

תשובה: זה לא יראת שמים, זה לא נקרא לוותר על היראה.

שאלה: גם אם הוא עדיין לא בא בשביל להתפלל?

תשובה: כן, אם הוא בר דעת, תלוי באיזה גיל, אם הגיע לחינוך משהו והוא כבר רציני, בגיל ארבע בדרך כלל כבר מבינים משהו.

שאלה: האבא יכול לוותר על חלק מהיראת שמים שלו בשביל החינוך?

תשובה: זה לא יראת שמים, זה לא נקרא לוותר על היראה.

שאלה: גם אם הוא עדיין לא בא בשביל להתפלל?

תשובה: כן, אם הוא בר דעת, תלוי באיזה גיל, אם הגיע לחינוך משהו והוא כבר רציני, בגיל ארבע בדרך כלל כבר מבינים משהו.

שאלה: האבא יכול לוותר על חלק מהיראת שמים שלו בשביל החינוך?

תשובה: זה לא יראת שמים, זה לא נקרא לוותר על היראה.

שאלה: גם אם הוא עדיין לא בא בשביל להתפלל?

תשובה: כן, אם הוא בר דעת, תלוי באיזה גיל, אם הגיע לחינוך משהו והוא כבר רציני, בגיל ארבע בדרך כלל כבר מבינים משהו.

דברי חיזוק לימי בין הזמנים, ניסן תשע"ט

אנו נמצאים בימי בין הזמנים, שהם ימים שיש רפיון מתורה אצל חלק מהציבור. ובאמת אין שום זמן של פטור מתורה, וחייב עסק התורה הוא תמיד בכל זמן, כמו שכתוב והגית בו יומם ולילה, ולא מוזכר חוץ מבין הזמנים... אדרבה בימי בין הזמנים החיוב גדול יותר, מפני שיש כאלה שמתרפים, וחסר זכות התורה.

וכל המתחזק בתורה בימים אלו נוטל שכר כנגד כולם, כמו שאמרו בירושלמי סוף ברכות אם ראית את הבריות שנתייאשו ידיהן מן התורה מאד עמוד והתחזק בה ואתה נוטל שכר כולם, וביאר מו"ר הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל כי המתחזק בזמני רפיון נוטל שכר כמו שהיו מקבלים כל הציבור אם היו כולם לומדים.

ומאחר שזכות הלימוד בבין הזמנים גדול כל כך, גם החיוב בזה גדול יותר, כמו שכתב בשערי תשובה (ג, טז) כי לפי גודל המצוה יגדל עונש מי שיחדל לעשותה, וכל אחד צריך להשתדל כפי כוחו לעסוק בתורה, וידוע שבימי בין הזמנים היו הרבה אסונות רח"ל, מפני שחסר זכות התורה, והמתחזק בתורה בימים אלו מגין על כל העולם.

ויש לקבוע זמנים ללימוד, בשעות קבועות, ובמקום קבוע, וללמוד דבר קבוע, עם חברותא לפי הצורך, ולפני פסח צריך גם לעזור בבית, ויש לדבר עם בני המשפחה לרכז את העזרה בזמנים מסוימים, כדי שבשאר הזמן יוכל ללמוד, וכן יש להקפיד על תפילה בציבור במתינות וביישוב הדעת, ולקבוע זמן ללימוד מוסר דבר יום ביומו, אפילו כמה רגעים, שזה נותן השפעה של חיזוק על כל היום כולו להתנהג על פי התורה.

ובימי בין הזמנים שכל אחד חוזר לביתו, לפעמים נמצאים בסביבה שאינה של בני תורה, ובן תורה צריך להיות ניכר בהנהגתו שיתקדש שם שמים על ידו, כמו שאמרו ביומא דף פ"ו ואהבת וגו' שיהא שם שמים מתאהב על ידך וכו' שיהו הבריות אומרות עליו אשרי פלוני שלמד תורה אשרי אביו שלימדו תורה אשרי רבו שלימדו תורה.

שיחת רבינו שליט"א בביתו, פסח תשע"ח

אנחנו עומדים בחג הפסח הנקרא "זמן חירותנו", שהוא זמן שהייתה בו חירות, ובו יצאו ממצרים, ולכאורה הרי החירות הייתה אז, בזמן יציאת מצרים, ומדוע זה נקרא גם היום זמן חירותנו, אמנם בזמן יציאת מצרים הייתה עבדות והייתה חירות, אבל היום הרי אין לנו עבדות, ומה זה שייך לנו?

והביאור בזה, כי חירות הכוונה כמו שאמרו חז"ל (אבות ו, ב) שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, ודרשו כן על הפסוק והמכתב מכתב אלוקים הוא חרות על הלוחות, אל תיקרי חרות אלא חירות, חירות מיצר הרע וממלאך המוות (עיין שמ"ר מא, ז, וב"ב טז, א), והיינו חירות רוחנית, שהנשמה שולטת על כוחות הגוף, שכל תאוות הגוף ורצונותיו בטלים, וכל הרצון הוא רק לרוחניות, תורה ומצוות ומעשים טובים. זה הפירוש זמן חירותנו, כי כשיצאו ממצרים הייתה חירות לא רק מהעבדות ושעבוד הגוף, אלא בעיקר זכו אז לחירות רוחנית, שבמצרים היו שקועים במ"ט שערי טומאה, וביציאת מצרים יצאו מטומאת מצרים וקיבלו חירות רוחנית.

ואמנם זה היה בזמן יציאת מצרים, אבל זה נוגע לנו גם היום, כיון שכתוב בספרים שכל השפעה שהייתה פעם בכלל ישראל, ההשפעה חוזרת כל שנה באותו הזמן, וכן פסח שהייתה בו השפעה של חירות רוחנית, ההשפעה חוזרת בכל שנה שהוא זמן שאפשר לזכות בו לחירות רוחנית, שטבע הגוף אינו שולט, ואין מידות רעות, אין תאוה ואין גאוה, וכל השאיפה היא לקדושה, ולכן זה נקרא "זמן חירותנו" גם היום, כי בכל שנה בפסח חוזרת ההשפעה של חירות רוחנית, והוא זמן המסוגל שכל אחד יכול לזכות בו להנהגה של חירות מכל הרצונות שהם נגד התורה.

ואנו מבקשים "והנחילנו השם אלוקינו בשמחה ובששון מועדי קדשך", היינו שהשפעת החג תימשך אצלנו גם במשך השנה, כמו נחלה שאין לה הפסק (ב"ב קכט, ב), וכן בשבת מבקשים והנחילנו השם אלוקינו באהבה וברצון שבת קדשך, שההשפעה של שבת תימשך כל ימות השבוע, וזוהי התפילה בחג הפסח שנזכה להמשך ההשפעה של חירות רוחנית כל השנה כולה, על זה אנו מתפללים, וימי חג הפסח מסוגלים לזה.

אבל כמובן זה שייך רק אם אנחנו מתנהגים כמו שצריך, בהנהגה לפי החירות, ועוסקים בתורה ובמידות טובות, בלי כעס ובלי קפידא, עם אמונה שהכל בידי שמים, וממילא אין שום קפידא, והחיים מאושרים, מאמינים ששום אדם לא יכול לעשות כלום אם לא נגזר מן השמים, כמו שכתוב (תהלים קיח, ו) "השם לי לא אירא מה יעשה לי אדם", ואם סובלים קשיים ממישהו זה מן השמים, וצריכים לחשוב מה הסיבה שבשמים גזרו כך.

ואם יש חיים טובים ומאושרים זה גם מן השמים, בשביל לעשות מעשים טובים, כי כשאדם מרגיש טוב הוא יכול לעשות יותר מעשים טובים, לעסוק בתורה, ותפילה יותר בכוונה, עם אהבת הבריות וסבר פנים יפות לכל אדם, ולכבד את הבריות, הנהגה כזאת של חירות, של בעל מדרגה, ופסח הוא זמן המסוגל לזה.

וכן בשאר ימים טובים, חג השבועות הוא זמן מתן תורתנו, ולא רק משום שהיה בו פעם מתן תורה, אלא בכל שנה חוזרת בו ההשפעה של תורה, וכשם שזכו במעמד הר סיני להשפעה של תורה מן השמים, כן בכל שנה בזמן הזה אפשר לזכות לפי הנהגה, עם הנהגה המתאימה לזה, זוכים להשפעה של תורה על כל השנה.

וחג הסוכות הוא זמן שמחתנו, ואין הכוונה לסתם שמחה, אלא שמחה רוחנית, כפי שאנו מזכירים בתפילה וישמחו "בך" ישראל, שמחה בתורה ומצוות ומעשים טובים, שמחת הנשמה, שמחה בקדושה, חג הסוכות הוא זמן המסוגל לזה שיש בו השפעה של שמחה, ומבקשים והנחילנו שתימשך כל השנה ההשפעה של שמחה.

ועכשיו בעמדנו בחג הפסח זמן חירותנו, כל אחד מאיתנו יכול לזכות עם סיעתא דשמיא להמשכת ההשפעה של זמן חירותנו לכל השנה, בעזרת השם כן יהי רצון שכולנו נזכה לזה.

מקראי קודש – אלה הם מועדי

בספורנו על הפסוק (ויקרא כג, ב) "מועדי השם אשר תקראו אותם מקראי קודש אלה הם מועדי" כתב: "והכוונה בהם, שעם שמחת היום שישמח ישראל בעושיו, יהיה העסק בקצתו בעסקי קודש כאומרם ז"ל יום טוב חציו להשם וחציו לכם, ובזה תשרה שכינה על ישראל בלי ספק כאומרם אלוקים נצב בעדת קל".

והמשיך ופירש שם: "אותם מועדים שתקראו אותם מקראי קודש פירוש אסיפות עם לעסקי קודש וכו' אלה הם מועדי – הם אותם המועדים שארצה בם, אמנם כשלא תקראו אותם מקראי קודש אבל יהיו מקראי חול ועסק בחיי שעה ותענוגות בני האדם בלבד, לא יהיו מועדי, אבל יהיו מועדיכם שנאה נפשי", היינו שמקרא קודש פירושו לעסוק בתורה ובתפילה ובשאר דברים שבקדושה, ואם עוסקים רק בדברים בטלים שאין בהם קדושה, זה לא "מועדי" אלא "מועדיכם", ועל זה נאמר (ישעיה א, יד) מועדיכם שנאה נפשי.

ובתפילה אנו מזכירים ותתן לנו השם אלוקינו באהבה מועדים לשמחה וכו' זמן חירותנו מקרא קודש, כלומר שהזמן הוא "זמן של מקרא קודש", והיינו, מאחר שביום טוב יש חיוב של מקרא קודש, הרי הזמן מסוגל לזה שיהיה מקרא קודש, ויש סיעתא דשמיא ביום טוב לקבל השפעה של קדושה, מפני שזהו החיוב, וממילא כך טבע הבריאה שביום טוב מתקדשים, ומן השמים מסייעים בזה לקיים מקרא קודש.

מתוך אסיפת שמועות פסח

לעילוי נשמת

מרת **שושנה חשאי** ע"ה

בת ר' אהרן סמין ז"ל

נלב"ע י"ד ניסן תשע"א - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית

מרת **נעמי מילר** ע"ה

בת ר' יוסף ז"ל

נלב"ע כ"ו ניסן תשע"א - תנצב"ה

לעילוי נשמת

יצחק זוכי בן **חסיבה** ז"ל

נא ללמוד ולהתפלל לעילוי נשמתו

תנצב"ה

לעילוי נשמת

הרב **אברהם דוב אולשוונג** זצ"ל

בן הגה"צ רבי יהושע ליב זצ"ל

נלב"ע י"ט ניסן תשע"ד - תנצב"ה